

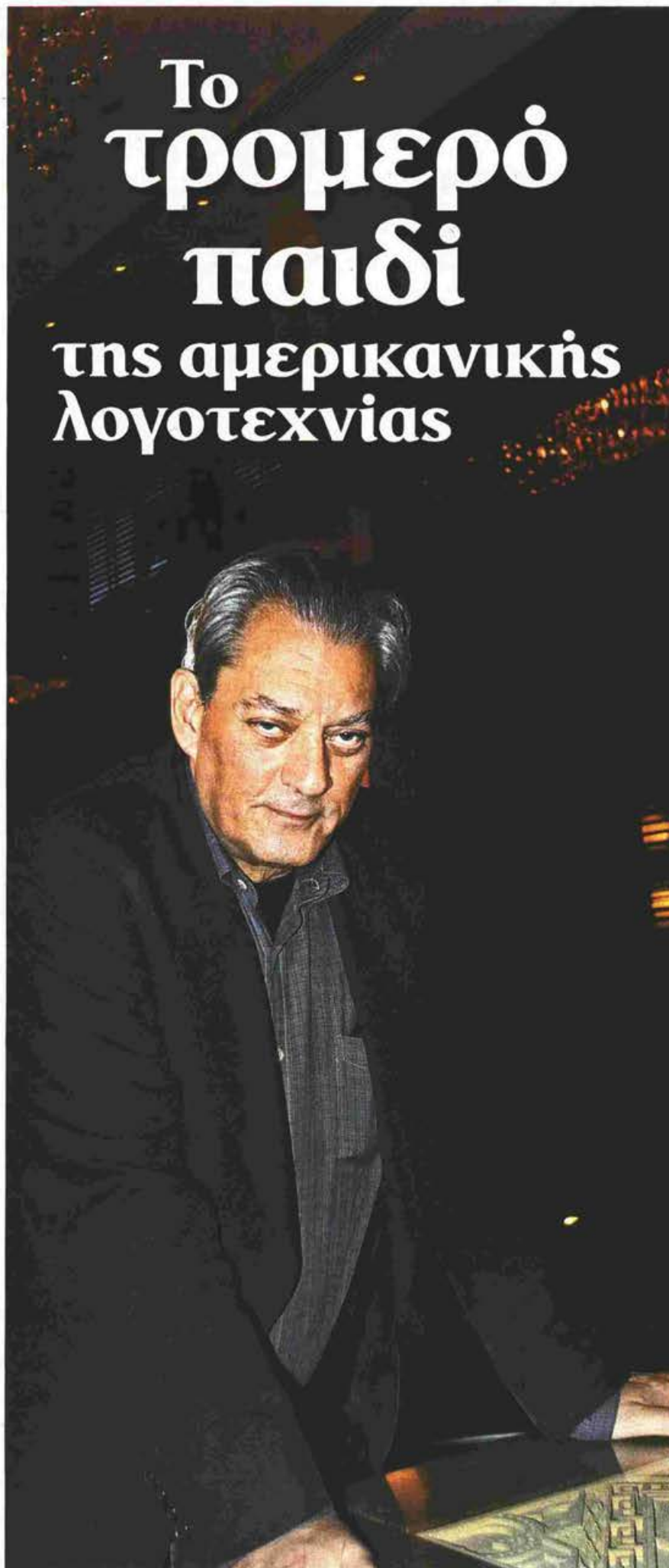
Βιογραφία

Με αφηγηματικό πάθος ο **Πολ Οστερ** αναλύει τη ζωή και το έργο του **Στίβεν Κρέιν** αναδεικνύοντάς τον σε εισηγητή του μοντερνισμού στην αμερικανική λογοτεχνία

Ο Πολ Οστερ, όπως όλοι οι σημαντικοί συγγραφείς, είναι εξαιρετος αναγνώστης. Και διαβάζοντας το έργο του πρωταγωνιστή του είναι σαν να αναδεικνύει μια ζωή που μοιάζει μεγαλύτερη από την ίδια τη ζωή

Ο Κρέιν ζει στην εποχή του και συγχρόνως τη δημιουργεί μέσω της ασταμάτητης προσπάθειάς του όχι μόνο να την καταλάβει, αλλά και να προχωρήσει ένα βήμα μπροστά από αυτήν

Το τρομερό παιδί της αμερικανικής λογοτεχνίας

ΤΟΥ ΑΝΑΣΤΑΣΗ ΒΙΣΤΩΝΙΤΗ

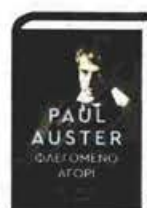
Δεν ήταν μόνο οι Γάλλοι που πλούτισαν την παγκόσμια λογοτεχνία με το έργο «τρομερόν παιδιών» (μας έρχονται στον νου δύο μεγάλα ονόματα της παγκόσμιας ποίησης: του *Λοτρεαμόν* και του *Ρεμπώ*) ή οι Βρετανοί, όπου ξεχωρίζει η μορφή του *Τζον Κίτς*. Πρέπει στον κατάλογο να συμπεριλάβουμε και τον Αμερικανό *Στίβεν Κρέιν* (1871-1900), ο οποίος, ως τα είκοσι οκτώ του χρόνια, οπότε και πέθανε από φυματίωση, πρόλαβε να ζήσει, καθώς θα λέγαμε, τα πάντα και γράφοντας με φρενιτώδη ρυθμό να καταθέσει ένα απίστευτο έργο: στο δημοσιογραφικό ρεπορτάζ, στην ποίηση, στο διήγημα και το μυθιστόρημα. Το αριστουργηματικό του μυθιστόρημα *Το κόκκινο σήμα του θάρρους* έχει μεταφραστεί τέσσερις φορές στα ελληνικά και από τις μεταφράσεις ξεχωρίζουν αυτή της *Κατερίνας Σχινά* κι εκείνη του *Νίκου Παναγιωτόπουλου*. Θα πρέπει σε αυτά να προσθέσω και το *Στην πρώτη γραμμή* που εκτυλίσσεται κατά τη διάρκεια του καταστροφικού, για την Ελλάδα, πολέμου του 1897, που το μετέφρασε ο *Ηλίας Μαγκλίνης*. Μαζί με αυτά και κάτι ελάχιστα γνωστό: τη μετάφραση των διόλου ευκαταφρόνητων ποιητικών Απάντων του από τον *Γιώργο Μπλάνα*, τα οποία εκδόθηκαν σε ψηφιακή μορφή.

Αναγνωστικό πανόραμα

Τι ήταν εκείνο που παρακίνησε τον Πολ Οστερ, έναν από τους γνωστότερους και πιο προβεβλημένους παγκοσμίους συγγραφείς, να γράψει την «τερατωδών διαστάσεων» μυθιστορηματική βιογραφία (η ελληνική έκδοση φτάνει τις 1.184 σελίδες μεγάλου σχήματος) του Στίβεν Κρέιν, με τον οποίον ως συγγραφέας έχει ελάχιστη σχέση – αν εξαιρέσει κανείς το ότι και οι δύο γεννήθηκαν στο Νιούαρκ του Νιου Τζέρσι; Κι άραγε τα όσα έζησε κάποιος σε είκοσι οκτώ χρόνια, όπως ο Κρέιν, αρκούν για να γραφτεί μια τόσο ογκώδης βιογραφία; Αλλά η βιογραφία αυτή, βασισμένη σε εξαντλητική έρευνα, διαφέρει κατά πολύ από όσες έχουμε ως τώρα συνηθίσει. Ο Οστερ την έγραψε για να αναδείξει σε πλάτος και σε βάθος έναν συγγραφέα που πολύ πρόωμα εισήγαγε στην αμερικανική λογοτεχνία τον μοντερνισμό. Γι' αυτό στις μισές και πλέον σελίδες του βιβλίου του αναλύει όλα σχεδόν τα έργα του Κρέιν σπίνοντας ένα θαυμάσιο συγγραφικό κι αναγνωστικό πανόραμα, όπου εντάσσει πλήθος χαρακτηριστικά αποσπάσματα. Και μέσα – αλλά και πάνω – από αυτά αναδύεται μια ολόκληρη εποχή κοινωνικών ανακατατάξεων, επιστημονικών ανακαλύψεων κι εφευρέσεων που θα άλλαζαν τη μορφή του κόσμου.

Η ζωή και το έργο

Τα ντοκουμέντα από τη ζωή του Κρέιν δεν παρέχουν και πάρα πολλά στοιχεία από αυτά που αποτελούν συνήθως τον «παράδεισο» του βιογράφου. Ο Κρέιν δεν άφησε ημερολόγια, τα γράμματά του τα οποία διασώθηκαν δεν ήταν πολλά, ούτε κι αρκετά

PAUL AUSTER
Φλεγόμενο αγόρι

Μετάφραση
Ιωάννα Ηλιάδη.
Εκδόσεις
Μεταίχμιο, 2023,
σελ. 1.184,
τιμή 32 ευρώ

Θυελλώδης έρωτας

Ένα από τα πιο επεισοδιακά γεγονότα της ζωής του Κρέιν ήταν ο δεσμός του με την *Κόρα Τέιλορ* που είχε παντρευτεί δύο φορές και διήυθυνε ένα πορνείο. Τη συνάντησε το 1897 περιμένοντας να πάρει το πλοίο που θα τον πήγαινε από το Τζάκσονβιλ στην Κούβα. Τα τρία χρόνια που του έμειναν τα έζησε μαζί της – μια θυελλώδη ζωή όπου το ζευγάρι έδωσε περισσότερα από όσα κέρδιζε. Η Κόρα Τέιλορ είναι η πιο έκτυπη φιγούρα που περνάει από τις σελίδες του *Φλεγόμενου αγόριου*.

Ελπίζω αυτή η θαυμάσια βιογραφία, που ασφαλώς και θα την εκτιμήσουν οι αναγνώστες και οι θαυμαστές του Οστερ, να λειτουργήσει ως κίνητρο προκειμένου να εκδοθούν στη γλώσσα μας κι άλλα βιβλία του Στίβεν Κρέιν εκτός από το *Κόκκινο σήμα του θάρρους* και το *Στην πρώτη γραμμή*. Θέλω όμως να τονίσω το πόσο σύγχρονα και ριζοσπαστικά είναι και τα ποιήματά του, που τα μετέφρασε θαυμάσια ο Γιώργος Μπλάνας. Ισως παρεπιπίπτει, αλλά ας θυμίσω πως πριν στραφεί στην πεζογραφία και ο Οστερ ξεκίνησε ως ποιητής. Βεβαίως, τα ποιήματά του Κρέιν είναι κατά πολύ ανώτερα από τα δικά του. Για τη μεταφράστριά Ιωάννα Ηλιάδη αξίζει κάθε έπαινος.

για μια τέτοιων διαστάσεων βιογραφία. Γι' αυτό κι ο Οστερ «διαβάζει» τη ζωή του Κρέιν διαβάζοντας το έργο του αναλυτικά, εξαντλητικά, με πάθος αντίστοιχο της ζωής του τρομερού εκείνου παιδιού, μιας ζωής που λες και ήθελε γράφοντας να την προλάβει πριν εκείνη τον εγκαταλείψει – κι όμως πουθενά, σύμφωνα με τον Οστερ, ο Κρέιν δεν υπήρξε κακογράφος, παρά την πίεση που επέβαλε στον εαυτό του. Ο Οστερ, όπως όλοι οι σημαντικοί συγγραφείς, είναι εξαιρετος αναγνώστης. Και διαβάζοντας το έργο του πρωταγωνιστή του είναι σαν να αναδεικνύει μια ζωή που μοιάζει μεγαλύτερη από την ίδια τη ζωή. Αυτό το τελευταίο είναι γνώρισμα κάθε σπουδαίου μυθολογικού έργου. Ετσι, είναι αξιοσημείωτο μεν αλλά διόλου παράξενο που το αριστούργημα του Κρέιν *Το κόκκινο σήμα του θάρρους* αναφέρεται στον Αμερικανικό Εμφύλιο Πόλεμο τον οποίον ο Κρέιν δεν γνώρισε ως άμεση εμπειρία. Κάτι τέτοιο δεν ήταν βέβαια η

Ο αμερικανός συγγραφέας Στίβεν Κρέιν (1871-1900)

STRACKS UNIVERSITY

πρώτη φορά που συνέβαινε στην παγκόσμια λογοτεχνία. Ο *Σταντάλ* στο *Μοναστήρι της Πάρμας* περιγράφει εκπληκτικά τη μάχη του Βατερλό που δεν την έζησε από κοντά και ο *Χέμινγκγουεϊ* στο μυθιστόρημά του *Αποχαιρετισμός στα όπλα* τη μάχη στο Καπορέτο (στο ιταλικό μέτωπο του Α' Παγκοσμίου Πολέμου), που κι εκείνος δεν την έζησε. Αλλά ο μεν Σταντάλ ήταν σαράντα επτά ετών όταν έγραψε το μυθιστόρημά του και ο Χέμινγκγουεϊ τριάντα, ενώ ο Κρέιν ήταν μόνο είκοσι τριών και είχε γεννηθεί μετά τη λήξη του Αμερικανικού Εμφυλίου Πολέμου.

Στίβεν Κρέιν και Τζον Κιτς

Ο τίτλος *Φλεγόμενο αγόρι* στη βιογραφία του Οστερ παραπέμπει σαφώς στον Τζον Κιτς που πέθανε από πυρματώση όπως κι ο Κρέιν. Ο τελευταίος όμως δεν ήταν ρομαντικός, όπως το τρομερό παιδί των Βρετανών, αλλά ρεαλιστής που ενσωμάτωσε στο έργο του πλήθος ιμπρεσιονιστικά στοιχεία. Η πυρματώση δεν είναι η μόνη ομοιότητα ανάμεσα στον Κρέιν και τον Κιτς που διακρίνει ο Οστερ. Και οι δύο έφθειραν τη ζωή τους, όπως η πυρματώση φθείρει το σώμα. Η φλόγα λοιπόν δεν είναι μόνο συνέπεια της αρρώστιας αλλά – μεταφορικά – σημαίνει το δημιουργικό πάθος που και τους δύο δεν τους εγκατέλειψε ως το πικρό τέλος. Ο Οστερ γράφει πως το βιβλίο του είναι μια εισαγωγή στο έργο και τη ζωή του Στίβεν Κρέιν απευθυνόμενος στους αναγνώστες οι οποίοι δεν έχουν διαβάσει ως τώρα κανένα κείμενό του. Απευθύνεται δηλαδή στο αμερικανικό κοινό με σκοπό όχι μόνο να αναδείξει τον συγγραφέα αλλά να τον τοποθετήσει εκ νέου στον αμερικανικό κανόνα προσπαθώντας να κρατηθεί μακριά από την «παραδοσιακή λογοτεχνική κριτική». Να αναδείξει επιπλέον την εμπειρία της ανάγνωσης και να τη μεταφέρει στον αναγνώστη. Τα γεγονότα λοιπόν συνιστούν μεν τον αφηγηματικό καμβά αλλά φωτίζονται από και φωτίζουν το έργο. Ετσι ένα πραγματικό πρόσωπο αποκτά τις διαστάσεις μυθιστορηματικού ήρωα. Το *Φλεγόμενο αγόρι* προβάλλει έναν χαρακτήρα που δύσκολα ο αναγνώστης τον ξεχνά. Γύρω από αυτόν κινούνται τα πάντα. Ο Κρέιν ζει στην εποχή του και συγχρόνως τη δημιουργεί μέσω της ασταμάτητης προσπάθειάς του όχι μόνο να την καταλάβει, αλλά και να προχωρήσει ένα βήμα μπροστά από αυτήν. Αν κανείς δεν διαβάσει το βιβλίο στο σύνολό του αλλά αρκестεί να το διατρέξει απλώς, τα παραπάνω μπορεί να μοιάζουν

λίγο ως πολύ αυθαίρετα. Όμως εδώ βρίσκεται η ικανότητα και το ταλέντο του σπουδαίου συγγραφέα. Ο αναγνώστης που αρχίζει να διαβάζει το *Φλεγόμενο αγόρι* όχι μόνο δεν το αφήνει στη μέση αλλά και δεν το διαβάζει αποσπασματικά για δύο λόγους: πρώτον διότι δεν του το επιτρέπει η αφηγηματική δεξιότητά του Οστερ, η οποία εδώ, τολμών να πω, είναι πιο έκτυπη από όσο στα καθαρά μυθο-

πλαστικά του έργα και δεύτερον επειδή γιατί ό,τι έπεται προϋποθέτει αυτό που προηγείται. Γι' αυτό κι η πολυμορφία του έργου του Κρέιν είναι ομολογία της περιπέτειας της ζωής του. Και το εκπληκτικό είναι πως η πολυμορφία αυτή παρουσιάζεται πιο συνταρακτική από την προσωπική του περιπέτεια. Ο Κρέιν γράφει για τον Αμερικανικό Εμφύλιο, όπως και για τον Ισπανοαμερικανικό Πόλεμο, χωρίς να τους έχει ζήσει. Γράφει για τις πόρνες και το σεξ – επίσης πριν αποκτήσει τις αναγκαίες εμπειρίες. Το επίτευγμα του Οστερ είναι πως εισάγει τον αναγνώστη στον κόσμο του Κρέιν και τον «κρατά» εκεί από την αρχή ως το τέλος. Το δημιουργικό πάθος του ήρωά του ήταν συναφές με τον κίνδυνο που σχεδόν σαν να τον κυνηγούσε. Το παιδί εκείνο ήταν εκείνο που λέμε «ταγμένο» συγγραφέα. Αυτό ήθελε να γίνει από παιδί κι αυτό έγινε, αφήνοντας πίσω του το οικογενειακό περιβάλλον (ήταν τέκνο οικογένειας μεθοδιστών) κι εγκαταλείποντας δύο φορές τα εξαιρετικά κολέγια στα οποία τον έγραψαν οι γονείς του να φοιτήσει. Τον αγαπούσαν και τον θεωρούσαν κεφάλαιο για τη λογοτεχνία συγγραφείς της αξίας του *Χ. Τζ. Γουέλς*, του *Χένρι Τζέιμς* και του *Τζόζεφ Κόνραντ*. Ζούσε άλλοτε σε καθεστώς απερίγραπτης σπατάλης κι άλλοτε έσοχτης ένδειας, λες και κυνηγούσε το επόμενο γεγονός που θα το έβρισκε μπροστά του πριν καν του συμβεί.

Στον ελληνοτουρκικό πόλεμο του 1897

Το βιβλίο του Κρέιν *Στην πρώτη γραμμή*, μολοντί δεν θεωρείται ότι ανήκει στα σημαντικότερά του, έχει ιδιαίτερη σημασία για μας, αφού η υπόθεσή του εκτυλίσσεται στην Ελλάδα κατά τη διάρκεια του «ατυχούς», όπως απεκλήθη, Ελληνοτουρκικού Πολέμου του 1897. Πέραν όμως αυτού, έχει και μια άλλη διάσταση, δεδομένου ότι εκείνη την εποχή (εκδόθηκε έναν χρόνο πριν από τον θάνατο του συγγραφέα) παρουσιάζονται στην Αμερική οι νέες τεχνολογίες και αποκτά άλλη διάσταση η κάλυψη του πολέμου στα ΜΜΕ της εποχής. Ο κεντρικός ήρωας, ο δημοσιογράφος Ρούφους Κόλμαν, είναι αντιπροσωπευτικός τύπος του νέου Αμερικανού, του ορθολογιστή, για τον οποίον ο νους προηγείται της καρδιάς. Αυτός ο νέος τύπος ανθρώπου, που έχει μεν τη δίψα της περιπέτειας αλλά κυριαρχείται από το δημιουργικό πνεύμα, διαθέτει πολλά στοιχεία από τον χαρακτήρα του ίδιου του Κρέιν, όχι όμως και την αυτοκαταστροφική του τάση. Ο Κόλμαν έρχεται στην Ελλάδα πίσω από τον καθηγητή Γουέινραϊτ και την κόρη του Μάρτζορι με την οποία είναι ερωτευμένος. Έχουμε λοιπόν, σε πρώτη ανάγνωση, ένα ρομάντζο, γραμμένο όμως με ρεαλιστικό τρόπο. Επιπλέον θαυμάσιες περιγραφές της υπανάπτυκτης Ελλάδας (και τη χώρα μας ως μεταίχμιο ανάμεσα στη Δύση και την Ανατολή). Ένας πόλεμος σαν κι αυτόν σε άλλες εποχές δεν θα αποκτούσε τη διεθνή σημασία που του αποδίδει μέσω της μυθολογίας ο Κρέιν. Το βιβλίο διαβάστηκε και αναλύθηκε παλαιότερα εκτενώς από τον Νίκο Μπακουνάκη. Υπήρξε σε πολλά πρωτοποριακά. Ας τονίσω μόνο πως αποδεικνύοντας ότι ζωή και έργο είναι ένα και το αυτό ο Κρέιν, που κάλυψε τον πόλεμο ως ανταποκριτής της εφημερίδας «New York Journal», είχε πάρει μαζί του και την ερωμένη του Κόρα Τέιλορ.